

## K VYRAI KOVOJE SU SOVIETAIS

*Karių plaukikų grupė „Rytai“ lediniame Oderio vandenyje / Porėtos gumos kostiumai neleidžia amfibijoms sustingti į ragą / Geriausiai atlyginta leitenanto Kellerio operacija / Sovietiniai pontoniniai tiltai ties Nipervyze ir Fidichovu „buvo išardyti“ / Akis už akį Štetino uoste / Du K vyrai leidžia rusams praužti pro šalį / Netyčia išgirsta žinia apie karo pabaigą.*

Karių plaukikų grupė „Mokymų komanda 700“ 1944 m. rudenį paliko mokymų bazes Valdanjo baseine ir vienuolyno salą Venecijos įlankoje ir buvo perkelta į Listą šiaurinėje Sylto salos pakrantėje. Klimatas čia buvo atšiauresnis: saugantis nuo šalčio lediniame žiemos vandenyje nardymo kostiumo vidus buvo išklotas storu porėtos gumos sluoksniu. Dabar amfibijos galėjo vėl panerti į savo stichiją nebijodamos sustingti nuo šalčio, nors vandens temperatūra būdavo vos keli laipsniai aukščiau nulio.

Tuo metu, kai leitenantas Fredas Kelleris atrinko 16 K vyrų ir jų paklausė, ar nori jie drauge vykti į Rytų frontą ir sunaikinti sovietų tiekimo tiltus, kalendorius rodė 1945 m. vasario 25 d. Dar tą patį vakarą ši naujai suformuota karių plaukikų grupė „Rytai“ išvažiavo į Berlyną, o po kelių dienų ji buvo išsiųsta vykdyti kovinės operacijos prie Oderio.

Dar laikėsi žiemiškas oras, upėje grūdosi ledo lytys, o šeši K vyrai, vadovaujami leitenanto Kellerio prie Fiurstenbergo, sulipo į vandenį ir plukdydami du didelius, tarpusavyje surištus sprogmenų užtaisus pasileido upe žemyn. Jie taikėsi į sovietinį tiltą, per kurį buvo tiekiamos atsargos Fogelsango placdarmui, bet kaip ir Neimegeno atveju, stipri srovė torpedines minas nunešė ant dambos ir daugiau jų nepavyko išjudinti iš vietos.

Patyrę pirmąją nesėkmę kariai plaukikai nenusiminė. Kaip tik priešingai, jie ėmė galvoti, kad jiems nieko nenutiks. Visi šeši operacijoje



Narai sutikrina laiką prieš vykdamą į operaciją.

dalyvavę plaukikai sveiki ir gyvi sugrįžo atgal. Nesvarbu, kad taip nevykusiai jie prarado torpedines minas. Kitą kartą turėtų geriau pasisekti.

Tiltą, vedantį į sovietinį Fogelsango placdarmą, po kelių savaitių užpuolė ir sunaikino sprogstamųjų valčių būriai, o karių plaukikų grupė „Rytai“ buvo perkelta į šiaurę vykdyti kitų užduočių. Baltijos jūros kurorte Albeke Usedomo saloje jie įrengė stacionarią bazę. Iš jos 1945 m. kovą ir balandį K vyrai įvykdė daugybę atakų ir, be kita ko, sovietams susprogdino penkis svarbius tiltus, du iš jų Štetine, kitus tris tarp Volino salos ir Pomeranijos pakrantės. Leitenantas Kelleris pasakoja apie vieną iš šių operacijų:

– Pomeranijos pakrantėje įsikūrė rusai, o mūsų daliniai laikė priešais esantį Volino salos krantą. Per Dievenovą, abu krantus skiriančią vandens šaką, vedė keli nesugriauti tiltai. Abi pusės smarkiai kovėsi dėl šių perėjų. Galima suprasti priešo norus prasiveržti į kitą krantą ir jame įtvirtinti placdarmą. O fronto ruožą ginantiems vokiečių vadams tiltas kėlė košmariškų rūpesčių, savo jėgomis jie niekaip neįstengė pašalinti „nervus dirginančios“ priežasties. Gavome užduotį išspręsti tą bjaurią situaciją, priplaukti prie tiltų ir juos susprogdinti. Nieko nelaukdami taip ir padarėme. Nė vienas iš mano plaukikų nepatyrė net lengvų sužeidimų.

Vienas minėtų tiltų iš sovietų užimto kranto vedė ne tiesiai į Voliną, o į nedidelę salelę Dievenove, joje taip pat buvo mūsų karių. Vadovaujantis karininkas jautėsi nepavydėtinais: jo salą ir prieš pat nosį esantį priešų užimtą krantą jungė tiltas, o į užnugarį pas vokiečius kelias buvo atkirstas, nes per gerokai platesnę vandens juostą tarp jo salos ir Volino tilto nebebuvo. Be to, sovietai gavo pastiprinimą ir aiškiai planavo puolimą.

1945-ųjų balandžio pradžioje sėdau į *lęšį*, nuplaukiau į pavojaus spaudžiamą salą ir prisistačiau vadovaujančiam karininkui. Labai nustebau pamatęs buvusį savo viršininką, jūros priešlėktuvinės gynybos mokyklos vadą. Su juo mane siejo ne patys maloniausi prisiminimai. Jis taip pat mane pažino ir prisiminė, kad savo laiku iš manęs nesitikėjo nieko gero. Todėl labai nustebau išgirdęs mano pasiūlymą susprogdinti prakeiktą tiltą artimiausią naktį. Jis manė, kad tokia operacija neįgyvendinama, o užduotį gali vykdyti tik savižudžiai. „Jei sumanymas jums pavyks, – tarė jis, – iš mano daiktų galėsite pasiimti viską, ko tik panorėsite!“ Padėkojau už pasiūlymą ir aptariau puolimo detales.

Su ruožo vadu užmegzti ryšį teko jau vien dėl to, kad plaukiant upe savi kariai mūsų nepalaikytų priešų diversantais. Be to, toje vietoje, kur mes ruošėmės išlipti į krantą, teko imtis ypatingų priemonių. Pirmame apkase budintiems šauliams paaiškinome, kad MEK vyrai mums padės kuo greičiau palikti vandenį ir pasislėpti krūmuose. Kitame krante vos už 200 m įsitaisę sovietų snajperiai labai akylai. Deja, turėjome progą patikrinti jų budrumą.

Po vidurnakčio virš salos sulipome į vandenį ir įsikibę į abu *cigarus* leidomės srovės nešami. Iki mūsų puolimo tikslo plaukti teko palyginti nedidelį atstumą. Operacija vyko pagal planą; sklandžiai pasiekėme turą, paskandinome sprogmenis ir paleidome sprogdiklius. Jokių ypatingų nutikimų. Tą akimirką pavojingas mūsų darbas atrodė lengvas kaip vaikų žaidimas. Išmokta yra išmokta, net ir kariauti plaukiant. Gali būti, kad tokios mintys padarė mus per daug lengvabūdiškus, todėl iš vandens išlipome prie pat tilto. Jei būtume dar bent 10 minučių paplaukę tolyn, tikriausiai būtume saugiai išsiropštę į krantą. O čia, prie tilto, priešas akylai stebėjo net menkiausią judesį.

Vos tik pasiekėme virš vandens esančius krūmus, aplink mus tuoj ėmė caksėti kulkos. Iššovė signalinė raketa, ir į tilto prieigas bei krantą sovietai atidengė uraganinę lengvųjų ginklų ugnį. Jie buvo taip



Vokiečių susprogdintas tiltas Štetine (dab. Ščecinas).

paskirstę šaudymo sektorius, kad užgniaužtų bet kokias vokiečių ketinimų užuomazgas iš kranto pasiekti tiltą. Jie nesuprato, kad mes pasirinkome kitą kelią ir kad sprogmenys jau deponuoti prie turo.

Dumblinoje duobėje, nuo galvos iki kojų išsivilioję purve, praleidome ugnies antpuolį. Iš tiesų mums labai pasisekė. Po kelių minučių šaudymui nutilus, nuropojome toliau iš pavojaus zonos ir taip, kaip stovime, patraukėme į štabą.

Štabe jau buvo gautas pranešimas iš priekinio apkasos, be to, šūvius ir taip visi girdėjo. Jie galvojo, kad mums, plaukikams, nepavyko prisikasti iki tilto ir kad už bandymą sumokėjome savo gyvybėmis. Kai mes staiga išdygome, apsitaisę keistais drabužiais, juodais veidais ir rankomis, purvini nuo galvos iki kojų, visi akimirksniu griebėsi ginklų. Raportavau vadui:

„Užduotis įvykdyta. 4.17 val. tiltas išlėks į orą.“

Kas kartą, po vandeniui įjungdamas sprogdiklio paleidimo mechanizmą, švytinčiame naro laikrodžio ciferblate užfiksuočiau rodmenis. Sprogdiklio uždelsimo laiką nustatydavome patys, todėl sekundės tikslumu žinodavau, kada suveiks sprogmuo. O kadangi mano pranašystės visuomet išsipildydavo, aplinkiniams tai darydavo neišdildomą įspūdį.

Vadas žiūrėjo į mane kaip į vaiduoklį ir mėgino rasti tinkamų žodžių. Jis džiaugėsi, kad mums pavyko gyviems išsikapstyti iš avantiūros, nors giliai viduje abejojo mano pranešimo tikslumu. Laikydamas laikrodį rankoje jis laukė paskirtos minutės, galinčios atnešti sėkmę arba nesėkmę. Lygiai 4.17 val. nugriaudėjo sprogmimas, tiltas nuvirto į vandenį...

Kitą dieną mano vyrai atliko reviziją saloje ir išsirinko tai, ką „vertingo“ norėtų pasiimti su savimi: į sąrašą pateko lengvasis automobilis, sunkusis motociklas ir dvi nupenėtos kiaulės! Vadas lengva širdimi atsiveikino su turtais, įskaitant ir vertingą pasivaikščiojimų lazdelę, kurią aš išsirinkau pats sau asmeniškai. Sunku buvo rasti tinkamą transporto priemonę trofėjams iš operacijos gabenti į bazę Albeke.“

\*

Antrojoje balandžio pusėje sovietai išsiveržė iš placdarmų prie Oderio. Jie siekė iš rytų pusės pabaigti Berlyno apsuptį ir iki neišvengiamai artėjančios vokiečių pasipriešinimo pabaigos kuo toliau nužygiuoti į vakarus. Kaip tik tomis dienomis kariai plaukikai

susprogdino dar keletą Oderio tiltų, skirtų šturmo divizijoms permesi į vakarus. Tarp sunaikintų perkėlų – abu sovietiniai pontoniniai tiltai prie Nipenvyzės ir Fidichovo.

1945-ųjų balandžio 24-osios vakare keturi plaukikai pasiruošė planuojamai kovinei operacijai, tarp jų ir leitenantas Albertas Lindneris, susprogdinęs vieną iš Orno tiltų invazijos fronte. Kiekvieną iš tiltų turėjo pasiekti du plaukikai su *sprogstamąja žuvimi*. Tai reiškė, kad kiekvienam tiltui klius po du 7,5 kg sprogmenis. Paskutinę atkarpą iki tiltų K vyrai ketino įveikti plačiai išskėtę kojas ir rankas, kad tikrai užsikabintų už vieno iš lynų, kuriais pontonai pritvirtinti prie dugne gulinių inkarų. Planuota pririšti lynus, siekiančius pontoninį tiltą, o lynų galuose spurdėtų *sprogstamosios žuvis*. Tokiu būdu sprogmimas iš tilto išplėštų keturis pontonus, tiltas subyrėtų į gabalus ir būtų nuneštas srovės. Toks buvo planas, bet skaudi nelaimė neleido jo įgyvendinti numatytą naktį.

Keturi K vyrai jau sėdėjo priešakinėse linijose prie Oderio pylimo į šiaurės rytus nuo Šveto ir taisėsi plaukti skirtą įrangą. Kiek toliau laukė kiti keturi. Jų uždavinys – nunešti *sprogstamąsias žuvis* ir perduoti jas į vandenį sulipusiems draugams. Kitame krante įsitaisę rusai vykdė apšaudymą trikdomąja ugnimi.

Staiga atskriejo priešo sviedinys, kas supaisys, gerai nutaikytas ar paleistas kur papuola, ir pataikė į vieną iš *sprogstamųjų žuvų*, ši detonavo. Sprogimo padariniai buvo klaikūs. Čia, Rytų fronte, tai buvo vienas iš retų atvejų, kai K vyrams teko patirti nuostolių skaičiuojant tiek užmuštuosius, tiek sunkiai sužeistuosius. Keturiems plaukikams, kurie sėdėjo ant žemės už kelių dešimčių metrų nuo sprogmimo epicentro, sprogo ausų būgneliai, jie taip pat nebegalėjo lįsti į vandenį. Sprogdiklių laikrodžiai jau skaičiavo laiką iki sprogmimo, todėl *žuvis* teko sumesti į pelkę čia pat priešais priekinę vokiečių gynybos liniją. Penktą valandą ryto, sukeldamos kurtinamą triukšmą, jos išlėkė į orą.

Kai kitą naktį pasirodė naujas K vyrų būrys ir atsinešė dar keturis velnio kūrinius; landseriai burnodami daugiaaukščiais keiksmazodžiais skubiai pasišalino. Šį kartą *žuvis* jie gabeno prie pat žemės paviršiaus ir stengėsi nerodyti jų iš priedangos. Pavojingiausią operacijos dalį – nunešti sprogmenis į vandenį – pavyko atlikti priešų nepastebėtiems.

Už vokiečių fronto linijos aukštumoje įsikūrusiame artilerijos stebėjimo punkte 5 val. ryto užfiksuoti sprogmimai. Dienai išaušus išskridęs,



Raudonosios armijos kariai stato pontoninį tiltą per Oderį prie Štettino (dab. Ščecinas).

apie operaciją nieko nežinantis žvalgybinis lėktuvas grįžęs su nuostaba pranešė, kad naktį sovietai tikriausiai „išardė“ pontoninius tiltus tarp Nipenvyzės ir Fidichovo...

Keturi plaukikai negalėjo nieko papasakoti apie sėkmingos operacijos eigą. Dar tą pačią dieną ir toje vietoje, kur jie žemiau priešoplacdarmo pasiekė krantą, drauge su kitais vokiečių daliniais plaukikai pateko į sovietų nelaisvę. Tarsi klastingus nusikaltėlius ilgus metus juos laikė Rytų Vokietijos kalėjimuose. Kareivius, „nusikaltusius“ tik tuo, kad nepaprastai drąsiai išpuoliu pridarė priešui daug nuostolių.

\*

Tomis paskutinėmis balandžio savaitėmis karių plaukikų grupei „Rytai“ teko dalyvauti keliose ypač sunkiose ir pavojingose operacijose Štettino uosto teritorijoje. Nors miestas dar priklausė vokiečiams, sovietai įsitvirtino aukštumose prie Dombio kitame rytinės Oderio atšakos krante ir sutelkta artilerijos ugnimi apšaudė miestą. Tam tikrose vietose jiems net pavyko įsiskverbti į uosto teritoriją, ir šiame painiame labirinte iš krantinių, vandens atšakų, sandėlių barakų ir kanalų,

kai niekada nežinodavai, ar už kito kampo tavęs laukia saviškiai, ar priešopkariai, K vyrams teko vykdyti užduotis.

Pavyzdžiui, laivo puskarininkį Künnecke'ę pastebėjo ir apšaudė sovietų patrulis. Tuo metu jis drauge su kitu plaukiku darbavosi priešoprogdinti numatyto tilto. Užsikirto torpedinės minos užtvindymo svirtis, srovė stipriai nešė sunkų sprogmenį, grasindama jį pasiglemžti. Abu vyrai turėjo iš visų jėgų irtis priešoprovę, jiems nepavyko išvengti garsaus pliaukštelėjimo plaukmenimis į vandens paviršių. Šiuo kritiniu momentu vienam raudonarmiečiui kilo įtarimas, jis pasilenkė per tilto turėklus ir iškart šovė.

Künnecke'ės draugas niurktelėjo po vandeniu ir daugiau nesirodė, tai buvo saugiausias būdas pasislėpti. Bet Künnecke'ę atrodė per daug apmaudu nutraukti antpuolį priešopat pabaigą. Norėdamas nuskandinti sprogmenį, jis visu kūno svoriu užgulė minos korpusą. Bet viskas veltui. Srovė nunešė *cigarą*, o K vyras dar kurį laiką sukiojosi aplink tiltą ieškodamas draugo, jei šis šūvio sužeistas kur nors laukė



Sugriautas Štettinas (dab. Ščecinas).